

Møte for lukkede dører
torsdag den 8. desember 1955 kl. 9.

President: Johan Wiik.

Dagsorden:

1. Innstilling fra den forsterkede finans- og tollkomite om bestemmelser om avgifter i prisreguleringsøyemed ved utførsel av saltfisk av 1955 års produksjon (innst. S. H.).
2. Innstilling fra den forsterkede finans- og tollkomite om bestemmelser om avgifter i prisreguleringsøyemed ved utførsel av klippfisk, tørrfisk og frossen fisk av 1955 års produksjon (innst. S. I.).

Etter forslag av presidenten besluttet enstemmig:

1. Møtet holdes for lukkede dører.
2. Regjeringens medlemmer og de i forr.ord. § 54 nevnte funksjonærer gis adgang til møtet.

Sak nr. 1.

Innstilling fra den forsterkede finans- og tollkomite om bestemmelser om avgifter i prisreguleringsøyemed ved utførsel av saltfisk av 1955 års produksjon (innst. S. H.).

Komiteen hadde innstillet:

St.meld. nr. 87/1955 - Bestemmelser om avgifter i prisreguleringsøyemed ved utførsel av saltfisk av 1955 års produksjon - legges ved protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Sak nr. 2.

Innstilling fra den forsterkede finans- og tollkomite om bestemmelser om avgifter i prisreguleringsøyemed ved utførsel av klippfisk, tørrfisk og frossen fisk av 1955 års produksjon (innst. S. I.).

Ingvaldsen (komiteens ordfører): Som det fremgår av innstillingen, side 4, har behandlingsmåten for denne saken vært oppe, spørsmålet om saken skal behandles som hemmelig eller offentlig sak. Og det opplyses der, at denne gang har Prisdirektoratet gitt uttrykk for at det under tvil er kommet til at det ikke er tilstrekkelig grunn til å gå inn for at saken skulle behandles som hemmelig sak i Stortinget. Det har også vært forhandlet med de forskjellige eksportørgrupper, og

representantene for klippfisk- og tørrfiskeeksportørene går inn for offentlig behandling, mens representantene for frossenfisknæringen har satt seg imot det. Saken har videre vært fremlagt for Utenriksdepartementet, som konkluderer med at det ikke kan tilrå offentlig behandling. Nå er det jo hertil å bemerke at Utenriksdepartementets befatning med denne sak er av en noe teoretisk art. Det er det nåværende Prisdepartement, tidligere Finansdepartementet, som har håndtert saken sammen med Fiskeridepartementet. Jeg kan ikke fri meg fra at saken burde, og bør behandles som offentlig sak, og jeg tror det er til meget stor skade at man behandler denne sak som hemmelig, fordi denne prisreguleringssak har så mange bivirkninger som de interesserte burde få litt bedre greie på. Det ville også muliggjort en langt bedre vurdering av saken her i Stortinget. Jeg håper derfor at neste gang kommer man et skritt videre, og at man da får offentlig behandling av saken.

Når det gjelder sakens realitet, er prisreguleringen i år foretatt i det vesentlige på samme måte som i fjor. Man har økt minsteprisene på råfisken med ca. 10 pst., og ellers har man lagt avregningsprisene til grunn for de avgiftene som skal betales inn. Både for klippfisk og tørrfisk er avgiften 70 pst. av det som eksportprisen innbringer mere enn avregningsprisen plus godkjente tillegg. I foregående periode er prisreguleringsfondet for fisk redusert med omkring 13 millioner kroner. Man har altså nå tilsynelatende kommet over i en periode da man begynner å tappe av fondet. Årsaken til det er selvsagt at det ikke er så lett lenger å eksportere våre fiskeprodukter til tilfredsstillende priser. Det er fremdeles så at det er frossenfisken som får de største tilskuddene, så å si utelukkende tilskudd. Ellers er det klippfisken, kanskje særlig, som betaler inn avgifter til fondet.

Det som innvendes mot den nåværende ordning, er kanskje først og fremst reguleringsprinsippet, hvor man baserer seg på minsteprisen av råfisken, - altså ikke maksimalpris, men minstepris, og en minstepris som ikke holdes. Det betales overpris hvert år, men allikevel holder Prisdirektoratet seg til denne fiktive minstepris når det skal beregne maksimalprisen for det som næringen kan sies å få beholde ubeskåret. Altså, eksportprisen, eller avregningsprisen som man regner at varen skal koste ved eksport, den beregnes på grunnlag av en teoretisk minstepris. Det er altså et helt ulogisk system, det er etter min mening også et helt umoralsk system. Tidligere, da man hadde maksimalpriser, var det ikke mulig for prismyndighetene å få dem respektert - man ga i grunnen en god dag i hele Prisdirektoratet og maksimalprisene. Så gikk da Prisdirektoratet til det skritt å si at nå er det eksportørene som skal sørge for at maksimalprisene blir overholdt, og at det ikke betales mer enn det som prismyndighetene synes er riktig. Det er for så vidt det samme prinsipp som Prisdirektoratet forsøkte seg med når det gjaldt entreprenørvirksomheten, hvor det hverken var

forbudt å gi eller å ta høyere priser enn tariffmessig for arbeidet, men entreprenørene ble straffskyldig, hvis de tok høyere priser enn det som Prisdirektoratet fant var riktig.

På begge disse områdene har altså dette prinsippet vist seg å være helt ubrukelig i praksis, og man har fått inn i systemet en hel del skjevheter, som delvis har kunnet tales hittil, fordi det har vært rommelige priser på eksport. Dette forhold er imidlertid etter hvert endret, og det er meget som tyder på at vårt omkostningsnivå, når det gjelder eksportprodukter, er kommet svært høyt. Vi er iallfall nå på vei til å bli slått ut fra flere markeder. Her påstås det også at kvalitetsspørsmålet har spilt en stor rolle, idet kvaliteten i en rekke tilfelle snarere har vist seg å bli dårligere enn bedre.

I meldingen i fjor pekte komiteen på at ordningen burde omlegges, så man fikk den mer overensstemmende med prisreguleringsordningen for sild, og det later til at departementet i grunnen er enig i dette. Men dermed er det ikke på noen måte sagt at man har gjort noe større med det. Så vidt jeg skjønner er man kommet så langt at man har tatt det vanlige skritt når noe skal gjøres, nemlig å nedsette en komite. Denne komite har nå holdt på en tid, men etter hva der opplyses, vil komiteen ikke bli ferdig med sin innstilling før i februar - mars, og før den tid må man ha fastsatt reguleringsordningen for neste år. Det vil altså si at det hele kommer til å drive i minst et år til. Det forekommer meg at her er problemene temmelig oversiktlige, og departementet har arbeidet med saken i så mange år at det skulle være mulig å arbeide noe raskere.

Imidlertid er den ordning som er foreslått for inneværende år, omtrent som i fjor og med de samme ulemper. Komiteen har imidlertid ikke funnet det mulig å foreslå noen endringer, bl.a. av den gode grunn at ordningen var satt ut i livet før meldingen ble gitt til Stortinget. Komiteen foreslår derfor at meldingen vedlegges protokollen.

Statsråd Bråthen: Komiteens innstilling er enstemmig, slik som referert av ordføreren, og det er vel i grunnen det samme som ble foreslått i fjor, da man behandlet samme sak.

Det er to spørsmål som reises fra komiteens side. Det ene gjelder den nåværende ordning med prisutjevning, avregningspriser osv. Der har Fiskeridepartementet, på grunnlag av den diskusjon som var i Stortinget i fjor, oppnevnt et utvalg, det såkalte Sunnanå-utvalg, og dette utvalg vil, som ordføreren meddelte, bli ferdig med sin utredning i februar måned neste år. Når denne utredning foreligger, vil hele dette spørsmål bli tatt opp til grundig prøvning for å se om man kan komme fram til en ordning. Personlig tror jeg at vi innenfor denne gren av næringen så langt det er mulig bør bestrebe oss på å komme nærmere den ordning som gjelder for sild. Hvorvidt det kan gjøres i sin helhet, er imidlertid tvilsomt, men det er i hvert fall et utgangspunkt å arbeide på.

Den nye ordning vil altså ikke kunne gjøres gjeldende for kommende sesong. Jeg tror nok at jeg for retningen kommende sesong allerede her fra Stortingets talerstol kan gi uttrykk for at jeg tror resultatet av forhandlingene med organisasjonene og de interesser som kommer inn, vil bli at man vil komme til en indre justering av de forskjellige prisproblemer som melder seg. Det er foreløpig enighet mellom departementet og Råfisklaget om at vi skal se tiden litt an nå, til over nyttår, og så ta fatt på spørsmålene.

Men la meg gjerne si når det gjelder disse problemene at selv om disse spørsmål har vært lenge under behandling, må jeg i grunnen be om at iallfall det nye departement vil få litt tid på seg til å komme frem til hvordan ordningen bør være.

Når det gjelder det annet spørsmål som er reist, dette med de hemmelige meldingene, vil jeg si det samme her som jeg ga uttrykk for da jeg var til stede i komiteen som drøftet det, at departementet vil nå ta opp hele dette spørsmålet hvorvidt det i det hele tatt er nødvendig å ha noen hemmelige meldinger på dette feltet. Ialffall synes det å være nokså klart for meg at de fleste av de hemmelige meldinger vi har på dette felt, er så beskjedne og enkle at det er unødvendig å behandle dem på samme måte som hittil. Det jeg kan si, er at vi fra departementets side vil ta opp hele dette spørsmålet, for å se om vi ikke - i hvert fall nokså langt på vei - kan imøtekomme komiteens enstemmige ønske.

Nybø: I samband med denne meldinga torer eg peika på eit par ting som har vori nemnde i eksportkrinsar i Møre og Romsdal - det distrikt eg representerer. Dette distrikt har jo den aller største næringsinteresse i fiske, tilverking av fisk og eksport av fisk. For så vidt har det også interesse for heile landet.

I haust gjekk det gjennom avisene ein artikkel skriven av formannen i Norges Råfisklag, Jens Steffensen, der han oppmoda departementet om «å selja». Dersom eg ikkje hugsar feil, var titelen om lag slik: «Selg, mine herrer!» Så vidt eg skjønar - også av det som streifvis har vori nemnt her i dag - tek situasjonen til å bli den at vi i langt høgre grad enn hittil i åra etter krigen, må streva for å selja vår fisk og våre fiskeprodukt. Det har ei tid vore *seljarens* marknad. Alt som har vore produsert, har gått unna til gode prisar. No tek det til å verta slik at ein må streva meir for å selja, av di konkurransen frå andre fiskerinasjonar kjem sterkare inn.

Det er eit par ting som sagt eg vil peika på. Det gjeld ikkje sjølve *systemet* med prisregulering og prisutjamning men eit par praktiske ordningar. No lyt eg skyta inn at eg er ingen fagkunnig mann på dette området. Ein får orsaka mi fåkunne med at eg seier dette på grunnlag av «nidkjærhet» for det distriktet eg representerer. Så vidt eg kan skjønna, opererer ein med såkalla A- og B-marknader, ein A-marknad der det er utjamning, meir eller mindre, og ein B-marknad der

eksportørane står friare når det gjeld sal, der ein har fastsette prisar, men elles står fritt. I A-marknadsområdet - om eg skal kalla det såleis - finst det nokre marknader som, skal vi seia, ligg i ein «nøytral sone» mellom pluss og minus: mellom avgift eller tilskot.

Eg vil gjerne spørja statsråden om det er mogleg å tenkja på t.d. ei ordning der nokre av desse marknadene som ligg i denne «nøytrale sona» - i A-marknadsområdet - kan førast over i B-marknadsområdet, for at ein dermed kan stimulera salsinteressa hjå norske eksportørar, altså gje dei litt større fridom med omsyn til sal, for gjennom det å stimulera arbeidet med marknaden frå seljar- og eksportørhald. Eg vil gjerne be dei i departementet å tenkja etter om det kunne vera mogleg.

Så var det òg ein annan ting, - det er ikkje nokon merknad til sjølve systemet med prisregulering, slik det er no, men det har med sjølve den praktiske ordninga å gjera. Det var om departementet ville sjå om det kunne gjevast stønadslovnader i større «dosar» enn det vert gjort no. No kjem det inn stønadssøknader som gjeld mindre eksportparti. Ville det ikkje vera mogleg - t.d. når klippfiskåret tek til - vi reknar her med ein sesong for denne vara frå 1. juni til 30. mai, så vidt eg skjønar - på grunnlag av dei pris- og marknadsrøynsler som ein har frå dei førre og næraste sesongar, å kunna vurdera eit eksportprogram alt frå fyrst av og fastsetja ein større kvote når det gjeld stønadsordninga, slik at ein ikkje skal verta nøydd til å koma med nye søknader gong på gong, og klattvis, men kunne få lovnad om stønad som gjeld ein større sum, t.d. den «antatte» eksporten for eitt år.

Ein har då sjølve fiskekvantumet frå Lofotfisket å byggja på, kanskje også frå torskefisket i Finnmark, men i alle fall frå Lofotfisket. Det kvantum som blir fiska der, utgjer ein heilt vesentleg del av det råstoffet som vert eksportert. Ein har gjennom det ein viss oversikt over kor mykje det gjeld, og spørsmålet er då om ikkje departementet ved eit eingongsvedtak kunne fastsetja ein større stønadssum, slik at eksportørane ikkje treng koma med søknad så ofte. Eg er klår over at vi har arbeidsutvalet for Prisreguleringsfondet, og at ein gjennom det kan få ei snøgg avgjerd på einskilte saker. Men eg kjenner til at det har vori reist kritikk frå eksportørhald over, at det ofte går for seint når det gjeld store og viktige forretninger, som skal avgjerast på ein blunk. Endå om det går gjennom arbeidsutvalet, vil det ta noka tid før ein sak kan bli avgjort. Og dersom det gjeld sal av større parti, vil kanskje ikkje arbeidsutvalet ta ansvaret for å ta avgjerda, så saka må gå gjennom dei vanlege kanalar for å verta endeleg avgjort.

Eg vil be om, dersom det er mogleg, at desse ting kunne bli overveid av rette vedkomande.

Steffensen: I anledning av det siste hr. Nybø nevnte, tror jeg å kunne si at Prisreguleringsfondets styre og arbeidsutvalg arbeider både fort og effektivt, så jeg tror ikke det på noensomhelst måte ved sin virksomhet hemmer bevegeligheten eller hindrer hurtige avgjørelser når det gjelder eksporten.

Med hensyn til dette med salg er det jo en kjennsgjerning, at hvor importlandene har organisert importen ved fordeling av kvoter, må man jo også opprettholde organisert salg, ellers blir det det rene kaos. Og dette systemet er jo så velprøvd at jeg tror ikke at det på eksportørhold ønskes noen særlig forandring der.

Men det var ikke dette jeg forlangte ordet for å si. Jeg forlangte ordet for å gi uttrykk for at vi som representerer fiskerne - men dette er min personlige mening, det har ikke vært drøftet i organisasjonene og kan jo ikke drøftes der så lenge saken behandles hemmelig - vi er meget interessert i å få drøftet offentlig den tilskuddsordning som nå gjelder for de forskjellige markeder. Det er ikke riktig at de fiskere som skaffer produktene, som gir inntekter til fondet, ikke får vite hvordan pengene forvaltes. I dag må man jo subsidiere svære partier av ukurante fiskevarer for eksport. De som i dag skaffer penger til fondet, er i stor målestokk kystfiskerne. På grunn av dette tilskuddssystemet tror jeg derfor det er på sin plass at den alminnelige fisker får rede på hvilke fiskerier som lønner seg, og hvilke fiskerier ikke gjøre det. Det er jo en kjennsgjerning at det i dag er de svært oppskrytete store fiskerier som må subsidieres av kystfiskeriene. Jeg telegraferte da vi hadde årsmøte i Råfisklaget, at jeg ville legge fram og bruke tall for å kunne diskutere med fiskerne hvilke fiskerier som er mest lønnsomme. Nå håper jeg at vi ved prisforhandlingene i år skal kunne få en indre justering, som vil medføre at de fiskere som skaffer i land de mest verdifulle produkter, også får den største betaling, og at de som bringer i land fiskesorter, som må ha opptil 50 - 60 - 70 øre kiloen i subsidier for å bli eksportert ut av landet, får finne seg i at prisene blir nedsatt.

Det er en side av saken som jeg mener bør overveies nøye. Fiskerne bør få vite hvordan de indre forhold prismessig ligger an. Jeg kan ikke vurdere om man skader norske interesser hvis man opplyser dette. Det blir det departementets sak å avgjøre. Men hvis det er muligheter for offentliggjørelse i noen utstrekning, vil jeg anbefale det så langt det er råd, ikke av hensyn til andre enn fiskerne selv. Man skal ikke holde sånne ting skjult. Man bør få drøftet dem offentlig, særlig av hensyn til kystfiskerne, som nå må betale en stor del av omkostningene for det oversjøiske fiske.

Dahlø: Når det gjelder selve systemet med den prisregulering vi nå har, kan det etter min mening gjøres den innvending at tilvirkerne ikke er sikret noen fast pris, slik

som eksportørene er. For eksportørenes vedkommende er det fastsatt bestemte avregningspriser, og viser det seg at eksportprisen blir så lav at deres utgifter og fortjeneste ikke dekkes ved den fastsatte avregningspris, kan de få støtte av prisutjenningsfondet, slik at de er dekket. Det er ikke tilfellet for tilvirkernes vedkommende. De blir nødt til å selge til de priser de kan få, og det fører da til - slik som iallfall tilfellet var i år for tørrfiskens vedkommende, at de må selge til priser som ligger langt under det som må til for å dekke deres utgifter. Det medfører da at det oppstår store tap, og dette virker igjen tilbake på fiskerne som ikke kan få levert sin fangst. Der er ikke kjøpere, fordi tilvirkerne ikke ønsker å kjøpe opp mer da det bare bringer tap.

Vi har nå hørt at departementet har nedsatt et utvalg som skal gå gjennom det hele og se på disse forhold i sammenheng. Når utvalget kommer med sin innstilling, vil jeg be departementet forsøke å få til en ordening når det gjelder dette spesielle forhold, slik at tilvirkerne, og de av fiskerne som er selvtilvirkere, også kan være sikret en fast pris, slik som tilfellet er for eksportørenes vedkommende. Særlig vanskelig har det vært den siste sommer for fiskere som har tilvirket fangstene sine selv, fordi de i år har måttet ligge inne med fangsten sin i lang tid og så tilslutt har måttet selge til priser som ligger henimot halvparten av det som ble betalt ifjor. Noe slikt må ikke gjenta seg. Vi må se til å komme til en ordening, slik at også tilvirkerne, og de fiskere som tilvirker fangsten sin selv, kan være sikret en noenlunde skikkelig betaling for sine produkter.

Når det gjelder behandlingen av denne sak som hemmelig, er jeg enig med hr. Ingvaldsen i at det ville være riktig at man fikk offentlig behandling også av disse saker. Jeg skal nevne et eksempel som viser nødvendigheten av det.

Når fiskerne i år får så lav pris, henimot halvparten av den pris som de fikk i fjor - jeg tenker i dette tilfellet på de av fiskerne som er selvtilvirkere - mener de og snakker åpent om det, at det er staten som tar så store avgifter at det ikke blir mer på dem, staten har bestemt å trekke inn så store avgifter. Noe sånt har man ikke nå anledning til å korrigere, og en slik misoppfatning lever de i fordi saken er hemmelig. De får ikke kjennskap til hvordan det virkelige forhold er.

Jeg vil gjerne gjenta hva som allerede er sagt om henstilling til departementet om å se nærmere på dette for å forsøke å finne fram til en mer fullstendig ordening, slik at også de fiskere som er selvtilvirkere - og tilvirkerne ellers - kunne være sikret en fast pris for sine produkter, slik at de er sikret en rimelig fortjeneste.

Komiteen hadde innstillet:

St.meld. nr. 56 for 1955 - Bestemmelser om avgift i prisregulerings-øyemed ved utførsel av klippfisk, tørrfisk og frossenfisk av 1955 års produksjon - legges ved protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Protokollen ble deretter referert uten å foranledige noen bemerkning.

Møtet hevet kl. 9.35.